

แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เด โกยา Concept of Beauty in the Romantic Artworks of Francisco de Goya

มณฑิรา บุญชัย^{1*} วรณวิสาข์ ไชโย²
Manthira Bunchai^{1*} Wanwisa Chaiyo²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เด โกยา โดยการคัดเลือกผลงานศิลปะรูปแบบโรแมนติก 20 ภาพ ในประเด็น 1) เกณฑ์การตัดสินความงาม 2) ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และ 3) คุณค่าทางสุนทรียะ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. เกณฑ์การตัดสินความงามได้รับอิทธิพลจากการต่อต้านความเชื่อไสยศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญทางสังคมที่สร้างความสูญเสียและก่อให้เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ต่อศิลปิน ศิลปินจึงละทิ้งการจัดวางองค์ประกอบศิลป์และเนื้อหาตามกฎเกณฑ์ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) แต่กลับให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างเหตุการณ์ ทางสังคมและจินตนาการ ความงามคือการแสดงออกทางอารมณ์และใช้สัญลักษณ์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคม ดังนั้น เกณฑ์การตัดสินความงามจึงสัมพันธ์ไปตามสภาพสังคมสอดคล้องกับแนวคิดแบบสัมพัทธนิยม

2. ประสบการณ์ทางสุนทรียะเป็นผลมาจากปฏิกิริยาการต่อต้านความเชื่อไสยศาสตร์ ภูมิหลัง สังคมและการเมือง ในยุคนั้นที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ความรู้สึกผิดหวังและความรู้สึกหวาดกลัวของศิลปิน และผลงานศิลปะการประเมินความงามจึงเป็นผลมาจากผลงานศิลปะและผู้รับรู้ที่อยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของบริบท ทางสังคมและยุคสมัย

3. คุณค่าทางสุนทรียะพบว่า ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เด โกยา สะท้อนถึงปัญหาทางสังคมด้วยเนื้อหาที่ถ่ายทอดเรื่องราวในสังคมจึงเป็นแรงกระตุ้นต่อสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต ของประชาชนในประเทศสเปนให้มีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเรียกร้องความยุติธรรมจากปัญหาทางการเมืองให้กับสังคม คุณค่าทางความงามจึงสะท้อนถึงแนวคิดศิลปะเพื่อสังคม

คำสำคัญ: แนวคิดเรื่องความงาม, ผลงานศิลปะแบบโรแมนติก, ฟรานซิสโก เด โกยา

Abstract

The objective of this research was to analyze concept of beauty in the romantic artworks of Francisco de Goya. This study selects 20 oil paintings in the Romantic style, focusing on three key points: 1) Aesthetic judgment 2) Aesthetic experience and 3) Aesthetic value. This is a qualitative research conducted using an analytic description.

The results of this research found that:

1. Concept of beauty in the romantic artworks of Francisco de Goya were shaped by his rejection of superstition and the profound social and political, which had a deeply emotional impact on the artist. In response, Goya departed from the compositional norms and content conventions of the Renaissance tradition. Instead, he emphasized the integration of social realities with imaginative elements. Beauty in his work is expressed through emotional intensity and the symbolic critique of society. Thus, aesthetic judgment is shown to be relative, as it varies according to social conditions, thereby aligning with the concept of relativism.

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1,2} Faculty of Humanities, Chiang Mai University

* Corresponding Author E-mail: montira.bunchai@gmail.com

2. Aesthetic experience is shaped by reactions against superstition, as well as by the socio-political and historical contexts of each era, all of which exert influence on both the creation of artworks and the perception of those works by audiences. Accordingly, the evaluation of beauty does not arise solely from the artwork itself or the perceiver alone but rather emerges from the dynamic interaction between the two, both of which are situated within specific social and temporal contexts.

3. In terms of aesthetic value, Goya's works reflect societal issues through vivid content that resonates across class boundaries. These works act as a catalyst for social awareness and transformation. They also articulate demands for justice in the face of political oppression. Hence, the aesthetic value of Goya's works strongly embodies the concept of art for society.

Keywords: Concept of beauty, The Romantic Artworks, Francisco de Goya

บทนำ

ความงามเป็นหนึ่งในปัญหาทางสุนทรียศาสตร์ที่ได้รับการถกเถียงกันมานาน การนิยามว่า ความงามคืออะไร ยังไม่มีการยอมรับอย่างเป็นสากล เนื่องจากมีนักปรัชญาได้ให้การนิยามความงามแตกต่างกันออกไป ดังที่ Tatarkiewicz (1963) แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณจนถึงศตวรรษที่ 17 แนวคิดเรื่องความงามของนักปรัชญาไม่ว่าจะปรนัยนิยมหรืออัตนัยนิยมต่างมีการนำเสนอและโต้แย้งกัน อย่างต่อเนื่อง เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 18 การศึกษาเรื่องประสบการณ์ทางสุนทรียะ (Aesthetic experience) และคุณค่าทางสุนทรียะ (Aesthetic value) มีบทบาทในการร่วมพิจารณาความงามโดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกของมนุษย์ที่มีต่อความงาม พร้อมทั้งประเมินคุณค่าทางความงามที่ปรากฏในผลงานศิลปะ (ลักษณะวัต ปาละรัตน์, 2556)

ฟรานซิสโก เดอ โกยา (Francisco De Goya, 1746-1828) เป็นศิลปินชาวสเปนที่ผลงานสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดเรื่องความงาม ผลงานในช่วงแรกได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเพลโตสมัยใหม่ (Neo platonism) เป็นความงามแบบปรนัยนิยม กล่าวคือความมีระเบียบ กลมกลืนและสมดุลตามแนวคิดปรัชญาในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) (Cascardi, 2023) ผลงานศิลปะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเทพปกรณัมและการใช้ชีวิตของชาวชนบทโดยใช้สีสันสดใส อาทิ ภาพจิตรกรรมอันนิบาลที่ศนาอิตาลีจากเทือกเขาแอลป์ (Hannibal viewing Italy from the Alps) และภาพชุดต้นแบบสำหรับทอพรหม (Tapestry cartoon) จัดอยู่ในสไตล์ศิลปะโรโกโก (Rococo) (ชิมมอนส์, 2557) ต่อมา ก่อนที่จะสูญเสียการได้ยิน ได้ประกาศว่า การวาดภาพไม่มีกฎเกณฑ์ (ชิมมอนส์, 2557) สะท้อนถึงการต่อต้านแนวคิดความงาม ที่แพร่หลายในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะแบบโรแมนติก (Romantic) อาทิ ภาพพิมพ์โลหะชุด ความเพ้อคลั่ง (Los caprichos) ที่ใช้สัญลักษณ์ในการเสียดสีสังคมและท้าทายแนวคิดความงามแบบขนบเดิม นอกจากนี้โกยามีพรสวรรค์การสร้างสรรคผลงานศิลปะว่า จินตนาการเป็นอิสระจากเหตุผล เป็นข้อความที่เขียนลงในภาพสเก็ตช์ (ชิมมอนส์, 2557) หลังจากนั้นโกยานำเสนอความรุนแรงและความแปลกประหลาดมากขึ้นผ่านผลงานศิลปะ อาทิ ภาพพิมพ์โลหะชุดหายนะของสงคราม (Disaster of war) (ชิมมอนส์, 2557) กระทั่งโกยาล้มป่วยหนักอีกครั้งจึงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงแนวคิดที่ซับซ้อนไปจากเดิม อาทิ ภาพพิมพ์โลหะชุดความโง่เขลา (Los disparates) รวมถึงภาพชุดจิตรกรรม สีดำ (Black painting) ที่ระบายสีน้ำมันลงบนผนังบ้าน ผลงานเหล่านี้แสดงถึงการใช้สัญลักษณ์ แทนความลึกลับ เนื้อหาที่มีความรุนแรง ใช้ธีมสีเข้มเพื่อแสดงอารมณ์และใช้จินตนาการ (กัจจกร สุนพงษ์ศรี, 2531)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ผลงานศิลปะของฟรานซิสโก เดอ โกยา ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมในช่วงเวลานั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงจากผลงานชุดแรกที่ได้รับอิทธิพลจากอุดมคติยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ซึ่งเน้นความมีระเบียบ ความกลมกลืนและความสมดุลสอดคล้อง

แนวคิดความงามกลุ่มปรนัยนิยม ในขณะที่ช่วงหลังเข้าสู่ผลงานศิลปะรูปแบบโรแมนติคที่มีลักษณะเป็นองคาพยพ ใช้สัญลักษณ์ จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ แม้ว่าผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของโกยา จะสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการสร้างสรรค์ที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีคำตอบเรื่องแนวคิดความงามในผลงานศิลปะรูปแบบนี้ที่ชัดเจน

ในบทความนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ซึ่งเป็นศิลปินคนสำคัญของกลุ่มโรแมนติคจากองค์ประกอบศิลป์ (Art composition) และเนื้อหา (Content) โดยใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มาเป็นกรอบการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นเกณฑ์การตัดสิน ความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการตัดสินความงามที่น่าเสนอในรูปแบบศิลปะได้อย่างเป็นระบบและทำให้เข้าใจแนวคิดของศิลปินได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบศิลป์ (Art composition) และเนื้อหา (Content) โดยใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ ในประเด็นเกณฑ์การตัดสินความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะ และคุณค่าทางสุนทรียะ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเรื่องความงามในงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา

2. ขอบเขตด้านข้อมูล

2.1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์และวารสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความงาม โดยใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ ในประเด็น เกณฑ์การตัดสินความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะในผลงานศิลปะแบบโรแมนติค ของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา

2.2 การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา มีลักษณะที่สำคัญในการแสดงออกทางอารมณ์ จินตนาการ ใช้สัญลักษณ์และเป็นองคาพยพ โดยเน้นการวิเคราะห์ในประเด็น เกณฑ์การตัดสินความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะ ทั้งนี้ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์อ้างอิงจากผลงานศิลปะต้นฉบับที่ถูกเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานปราโด ประเทศสเปน มีการจัดเก็บผลงานศิลปะของโกยาจำนวน 1,079 ภาพ ประกอบไปด้วยภาพสเกตช์ประมาณเกือบ 1,000 ภาพ (Gassier & Goya, 1989) และจิตรกรรมสีน้ำมันจำนวน 139 ภาพ อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบโดยอ้างอิงแหล่งข้อมูลจากนักวิชาการ ได้แก่ Gombrich (1949) Burns-Dans (2018) Murray (2013) และ Cascardi (2023) พบว่ามีผลงานศิลปะรูปแบบโรแมนติค เทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมัน ที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑสถานปราโด ประเทศสเปนจำนวน 20 ภาพ ที่ถูกยอมรับว่าสะท้อนถึงรูปแบบโรแมนติคอย่างเด่นชัด อีกทั้งผลงานเหล่านี้ ถูกสร้างสรรค์ขึ้นหลังจากความเจ็บป่วยของโกยาและเหตุการณ์ทางสงครามในประเทศสเปน ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1795-1827 ถือเป็นพัฒนาการด้านสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของโกยาและเป็นส่วนหนึ่งของภาพชุดที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ภาพชุดความเพ้อคลั่ง (Los caprichos) ภาพชุดหายนะของสงคราม (Disaster of war)

และภาพชุดจิตรกรรมสีดำ (Black painting) นอกจากนี้ บทความของ Derek Allan (2016) ได้อธิบายว่าแนวทางการสร้างสรรค์ของผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของโกยาเป็นการท้าทายและปฏิเสธแนวคิดขนบดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิงปฏิกิริยาที่แสวงหาความกลมกลืนและความงามแบบอุดมคติ ถึงแม้ว่า นักวิชาการได้พบว่าแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของโกยามีความเปลี่ยนแปลง แต่นักวิชาการกลับไม่ได้ให้คำตอบแนวคิดเรื่องความงามอย่างชัดเจน ดังนั้น จึงคัดเลือกผลงานศิลปะ แบบโรแมนติกเทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมันของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา จำนวน 20 ภาพ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. The Naked Maja (1795-1800)
2. The Clothed Maja (1800-1807)
3. Witches' flight (1798)
4. The Colossus (1808)
5. The 2nd of May 1808 (1814)
6. The 3rd of May 1808 (1814)
7. The Inquisition (1820-1823)
8. The Great He-Goat (1820-1823)
9. Asmodea (1820-1823)
10. Reading (1820-1823)
11. Saturn (1820-1823)
12. Duel With Cudgels (1820-1823)
13. Judith and Holofernes (1820-1823)
14. The Drowning Dog (1820-1823)
15. Two Old Man Eating (1820-1823)
16. Two Women and a Man (1820-1823)
17. Atropos or The Fate (1820-1823)
18. Two Old Man (1820-1823)
19. A Manola: Leocadia Zorilla (1820-1823)
20. The Pilgrimage to San Isidro (1820-1823)

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 รวบรวมหนังสือ เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความงาม โดยใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ในประเด็นเกณฑ์การตัดสินความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา

3.2 รวบรวมหนังสือ เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและผลงานศิลปะแบบ โรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา

3.3 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา จำนวน 20 ภาพ โดยใช้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ ในประเด็นเกณฑ์การตัดสินทางสุนทรียะ ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะ

3.4 สรุปและคำตอบคำถามการวิจัยตามจุดประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

3.5 นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์และจัดทำรูปเล่มที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ซึ่งเป็นศิลปินคนสำคัญของกลุ่มโรแมนติก ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการศึกษาวเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ เกณฑ์การตัดสินความงาม ประสบการณ์ทางสุนทรียะและคุณค่าทางสุนทรียะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องความงาม

1.1 เกณฑ์การตัดสินความงาม (Aesthetic judgement)

นักปรัชญายุคกรีกโบราณและนักปรัชญายุคกลางมีทรรศนะว่าความงามอยู่นอกประสบการณ์เฉพาะบุคคล ส่วนความงามคืออัตนัยนิยมได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มโซพิสต์ (Sartwell, 2012) ความขัดแย้งนี้จึงก่อให้เกิดเกณฑ์การตัดสินความงาม สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ เริ่มจากกลุ่มแรกคือ กลุ่มประสบการณ์นิยม (Empiricism) หรืออัตนัยนิยม (Subjectivism) นิยามว่าความงามคือความพึงพอใจสามารถรับรู้ถึงความงามได้โดยผ่านประสบการณ์ของผู้รับรู้ (Moore, 1942) แนวคิดอัตนัยนิยมจึงพิจารณาความงามในผลงานศิลปะจากความพึงพอใจส่วนบุคคลที่ได้รับจากการใช้ประสาทสัมผัสพื้นฐานในการเข้าถึงผลงานศิลปะ (Hannay & Norton, 1947) ถัดมากลุ่มที่สองคือ กลุ่มเหตุผลนิยม (Rationalism) หรือปรนัยนิยม (Objectivism) รับรู้ถึงความงามผ่านคุณสมบัติของสิ่ง (Objects) ที่มากระตุ้นผัสสะ (Senses) แนวคิดปรนัยนิยมพิจารณาความงามในผลงานศิลปะจากความเป็นระเบียบแบบแผน (Pattern) หรือการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ (Arrangement of sensuous material) อาทิ สี (Color) แบบหรือสัดส่วน (Shape) และ โทนสี (Tones) เป็นต้น (Moore, 1942) และสุดท้ายกลุ่มสัมพัทธนิยม (Relativism) เชื่อว่า ความงามจึงเป็นการประกอบสร้างของความสัมพัทธ์ระหว่างวัตถุ และผู้รับรู้ที่พิจารณาอย่างส่งเสริมกันและกันโดยขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิหลังหรือภาวะทางอารมณ์และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน โดยทั้งวัตถุและผู้รับรู้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Ibanga, 2017) อาทิ A กล่าวว่า B เป็นนักร้องเสียงเพราะ ในขณะที่ C กลับบอกว่า B เป็นนักร้องเสียงไม่เพราะ ถึงแม้ว่า ทั้ง A และ C มีความคิดเห็นที่แตกต่าง แต่ก็ไม่ได้มีใครที่ถูกหรือผิด เนื่องจากทั้ง A และ C อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน (Evers, 2021) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นความชอบธรรมของมุมมองที่หลากหลาย เนื่องจากคุณค่าของทุก ๆ สิ่งเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และในช่วงเวลาเดียวกันก็อาจมีผู้รับรู้ที่มีมุมมองแตกต่างกันต่อสิ่งเดียวกัน (Heyl, 1946)

1.2 ประสบการณ์ทางสุนทรียะ (Aesthetic experience)

ประสบการณ์ทางสุนทรียะ หมายถึง การรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างจากกิจกรรมประจำวันทั่วไป โดยมักก่อให้เกิดความเพลิดเพลินหรือความพึงพอใจที่ลึกซึ้งและสะเทือนใจ ซึ่งไม่ได้มุ่งหวังผลตอบแทนหรือผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมภายใต้การรับรู้เช่นนี้ การสัมผัสกับงานศิลปะหรือวัตถุต่าง ๆ อาทิ การชมนิทรรศการ ศิลปะหรือดนตรีจะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางจิตวิญญาณและอารมณ์ในระดับ ที่ลึกซึ้ง โดยมีการใช้จินตนาการและความรู้สึกภายในที่ช่วยเปิดประสบการณ์จากโลกแห่งความจริงเข้าสู่การสัมผัสกับโลกภายในของความสุขทางอารมณ์ (อารี สุทธิพันธุ์, 2533) หรือมุ่งจุดสนใจไปที่ความงาม ของวัตถุ อาทิ ผลงานศิลปะหรือมุมมองในธรรมชาติ (Aspect of nature) ซึ่งประสบการณ์ทางสุนทรียะอาจจะเกิดขึ้นโดยการได้ด้วยการมองเห็นพายุที่ไม่ใช่ความงาม (Beauty) แต่คือความเลอเลิศ (Sublime) ประสบการณ์ทางสุนทรียะอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากการรับรู้ (Perceptual) แต่เกิดขึ้นจากการจินตนาการ (Imagination) หรือบางทีประสบการณ์ทางสุนทรียะอาจเกิดขึ้นจากการชื่นชมสิ่งที่มีโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ (Peacocke, 2023)

1.3 คุณค่าทางสุนทรียะ (Aesthetic value)

คุณค่าทางสุนทรียะมักใช้สำหรับบอกลักษณะเฉพาะ (Characteristically) ของผลงานศิลปะซึ่งประกอบไปด้วยคำว่าดีใช้เพื่อบอกคุณลักษณะ (Attributive) อาทิ นั่นคือเพลงที่ยอดเยี่ยม (There is superb

music) หรือนั่นคือเพลงที่แย่ที่สุด (There is worse music) เป็นต้น กล่าวได้ว่า คุณค่าทางสุนทรียะคือการตัดสินคุณค่าในผลงานศิลปะ (Beardsley, 1962) ซึ่งในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณค่าทางความงามของศิลปะซึ่งมีประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่คือประเด็นที่ว่าศิลปะนั้นมีความสัมพันธ์คุณค่าใด อาทิ สังคม ศิลธรรมและความงาม ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของความงามทางศิลปะ ได้แก่ 1) แนวคิดศิลปะเพื่อสังคม (Art for society) มีความหมายกว้าง ๆ คือ ศิลปะที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต การเมืองและสังคมเพื่อกระตุ้นสำนึก ความเข้าใจและความดีงามในสังคม เนื้อหาผลงานศิลปะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางสังคม ปัญหาความอยุติธรรมและปัญหาทางจริยธรรม (วรรณวิสาข์ ไชโย, 2551) เนื่องจากศิลปะต้องเสนอปัญหาและชี้ทางออกของปัญหาเพื่อยกระดับความคิดของคนในสังคม ดังนั้น คุณค่าของความงามต้องสะท้อนความจริงตามสภาพสังคม ซึ่งมีทั้งความมืดของชีวิตและความสว่างของชีวิต (อำนาจ เย็นสบาย, 2520) 2) แนวคิดศิลปะและศีลธรรม (Art and morality) มีทฤษฎีที่ว่า ศิลปะสามารถทำให้มนุษย์มีศีลธรรม และเสื่อมเสียศีลธรรมได้ เนื่องจาก ศิลปะเป็นสื่อสำหรับถ่ายทอดอุดมคติทางจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศรีนิวาสัน, 2534) ดังนั้น คุณค่าทางความงามต้องส่งเสริมศีลธรรมและความดีของมนุษย์ (อำนาจ เย็นสบาย, 2520) และ 3) แนวคิดศิลปะเพื่อศิลปะ (Art for art's sake) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ช่วยสร้างแนวคิดที่ศิลปะสมัยใหม่ที่มีลักษณะเป็นอิสระ (Autonomy) และเสริมสร้างแนวคิดของนักสุนทรียนิยม (Aestheticist) ที่ว่าศิลปะเป็นการบริการสังคมได้ดีที่สุดเมื่ออุทิศตนเพื่อเป้าหมายของศิลปะเอง โดยการปล่อยให้ศิลปะเป็นอิสระจากหน้าที่ภายนอก (External function) (Shusterman, 2006) คุณค่าทางความงามจึงเกิดจากความรู้สึกของมนุษย์ และสนองความต้องการในเรื่องเสรีภาพส่วนบุคคล ดังนั้น คุณค่าของความงามจึงต้องรับใช้ความปรารถนาและเสรีภาพส่วนบุคคล (อำนาจ เย็นสบาย, 2520)

2. ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิส โก เดอ โกยา มีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การต่อต้านบรรทัดฐานทางสังคม

ภาพจิตรกรรมชื่อ The Naked Maja (1795-1800) และ ภาพจิตรกรรมชื่อ The Clothed Maja (1800-1807) เกิดจากที่ศิลปินต้องการวิพากษ์วิจารณ์และเสียดสีชนชั้นปกครองที่หมกหมุ่นในโลกีย์ (บราวน์, 2014) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความลามกในศตวรรษที่ 18 (Muller, 2016) นอกจากนี้ ดังที่ Hughes (2012) ชี้ให้เห็นว่าแทนที่จะเป็นภาพเปลือยของเทพปกรณัมในอุดมคติตามแบบศิลปะนีโอคลาสสิกในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการแต่กลับเป็นการนำเสนอภาพผู้หญิงอนาจารและโป้เปลือย ซึ่งการวาดภาพเปลือยผู้หญิงถือเป็นข้อต้องห้ามในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของประเทศสเปน เนื่องจากการละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม และทำให้ถูกลงโทษจากศาสนาของประเทศสเปน (Mcneese, 2013) อย่างไรก็ตาม ทั้งภาพจิตรกรรมชื่อ The Clothed Maja และภาพจิตรกรรมชื่อ The Naked Maja ได้กลายมาเป็นมาตรฐานต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่จินตนาการเกี่ยวกับเรื่องเพศ (Erotic imaginations) ของศิลปะโรแมนติกศตวรรษที่ 19 ในเวลาต่อมา (Murray, 2013)

2.2 วิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

ภาพจิตรกรรมชื่อ Witch' Flight (1798) เกิดจากความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ถูกสืบทอดโดยคริสตจักรในประเทศสเปนที่มีอำนาจต่อความรู้และความจริง โดยมีสถาบันการศึกษาคอยสนับสนุนศาสนาของสเปนที่ขึ้นชื่อเรื่องการทารุณกรรม (The inquisition) มีอำนาจต่อการวิพากษ์ทุก ๆ สิ่ง ศิลปินมักจะกล่าวถึงศาสนาของประเทศสเปนในผลงานศิลปะทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับกระบวนการความคิดที่โหดร้ายและการลงโทษไม่เข้ากับยุคสมัยที่ถูกยอมรับในประเทศสเปนต่ออาชญากรรมที่กล่าวอ้างว่าเป็นการลงโทษ (Ziech, 2012) องค์ประกอบศิลปะดังกล่าวหลุดออกจากกรอบศิลปะแบบนีโอคลาสสิกซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่มุ่งเน้นถึงความสมมาตร ความกลมกลืนและสัดส่วนที่สมดุล ศิลปินได้ต่อต้านข้อจำกัดทาง

อำนาจของสถาบันศิลปะหรือผู้มีสิทธิพิเศษจากการรับอุปถัมภ์ศิลปินและชนบประเพณีทางศิลปะแบบเดิม ๆ ตามที่ศิลปินท่านอื่น ๆ ยึดถือกันมาและเดินทางไปสู่จินตนาการที่ไร้ขอบเขต (Ives and Stein, 1995) นอกจากนี้ เนื้อหาของภาพแสดงให้เห็นว่า ศิลปินต้องการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ที่ไร้เหตุผลและประณาม คริสตจักรในประเทศสเปนที่ยังคงสนับสนุนความเชื่อเหล่านี้ เนื่องจากในมุมมองศิลปิน แม่มดคือตัวแทนของ ความไร้เหตุผล เผยให้เห็นว่า ศิลปินแสดงถึงจุดยืนที่ต้องการต่อต้านความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ที่อยู่ภายใต้ อิทธิพลศาสนาของประเทศสเปน (Ziech, 2012)

2.3 วิพากษ์วิจารณ์ความโหดร้ายของสงคราม

ภาพจิตรกรรมชื่อ The Colossus (1810-1812) ภาพจิตรกรรมชื่อ วันที่ The 2nd of May 1808 (1814) และภาพจิตรกรรมชื่อ The 3rd of May 1808 (1814) เกิดจากที่ศิลปินได้อยู่ในเหตุการณ์ ปัญหาความวุ่นวายทางสงครามการเมืองที่กองทัพฝรั่งเศสของจักรพรรดินโปเลียนบุกกรุงประเทศสเปนและ สามารถยึดครองประเทศสเปนได้ทั้งหมด ต่อมาในขณะที่ฝรั่งเศสกำลังยึดครองประเทศสเปน ได้เกิดการ ต่อต้านจากประชาชนสเปนจนทำให้เกิดจลาจลและสามารถขับไล่ไปเลียนได้สำเร็จ กล่าวได้ว่า ในระหว่าง 6 ปีจากการถูกยึดครองอำนาจ เรียกได้ว่าประเทศสเปนกลายเป็นสนามรบและเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการนอง เลือด ความหวาดกลัวและความเจ็บปวด (Carr-Gomm, 2019) สามารถตีความได้ว่าศิลปินกำลัง วิพากษ์วิจารณ์ความโหดร้ายของความขัดแย้งของสงครามประกาศอิสรภาพหรือสงครามคาบสมุทร กล่าวได้ว่า เหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ศิลปินได้ใช้จินตนาการที่ยังคงผสมผสานระหว่างความจริงและความเหนือจริง (Fantasy) ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ (Forty, 2014) อีกทั้งผลงานศิลปะดังกล่าวแสดงถึง ความเป็นศิลปะ สมัยใหม่ซึ่งไม่ใช่ศิลปะแบบสำนิยม แต่กลับเป็นการใช้สัญลักษณ์และถ่ายทอดอารมณ์ถือเป็นแนวทางของ ศิลปะรูปแบบโรแมนติกที่เกิดขึ้นในยุคแห่งแสงสว่าง (Enlightenment) เรียกได้ว่าฟรานซิสโก เดอ โกยาเป็นผู้ บุกเบิกศิลปะรูปแบบโรแมนติก (Mcneese, 2013)

2.4 วิพากษ์วิจารณ์ผลกระทบหลังจากการเกิดสงคราม

ภาพจิตรกรรมชื่อ The Inquisition (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ Witches' Sabbath (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ Asmodea (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ The Reading (1820-1823) ภาพ จิตรกรรมชื่อ Saturn (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ Duel with Cudgels (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ Judith and Holofernes (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ The Drowning Dog (1820-1823) ภาพจิตรกรรม ชื่อ Two Old Men Eating (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ Two Women and a Man (1820-1823) ภาพ จิตรกรรมชื่อ Atropos (1820-1823) ภาพจิตรกรรมชื่อ A Manola: Leocadia Zorilla (1820-1823) ภาพ จิตรกรรมชื่อ Two Old Men (1820-1823) และภาพจิตรกรรมชื่อ The Pilgrimage to San Isidro (1820-1823) เกิดจากความสนใจของศิลปินมีเงื่อนไขมาจากเหตุการณ์ในชีวิต บริบททางสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึง ความรู้และอารมณ์ของศิลปินในช่วงเวลานั้นมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเขา อาทิ การเลือกใช้ภาพ ที่ศิลปินจำมาจากเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในชีวิต (Alford, 1960) สืบเนื่องจากผลกระทบจากเหตุการณ์ที่รุนแรง ในประเทศสเปนจึงเกิดภาพชุดจิตรกรรมสีดำเกิดขึ้น ในช่วงเวลาที่เขายู่อย่างโดดเดี่ยว ศิลปินอาจเกิดจาก ความรู้สึกกังวล ความหวาดระแวง นอกจากนี้ เนื้อหาในภาพมีสัญลักษณ์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ถึงอนาคตของ สเปนอาจเสื่อมลงจากผลกระทบความเชื่อไสยศาสตร์ (Williamson, 2023) การจัดวางองค์ประกอบศิลป์เป็น การแสดงออกทางอารมณ์ผ่านความไม่เป็นมาตรฐานและความหลากหลายทางรูปแบบส่งผลให้ภาพเกิดความ ขัดแย้งกันเอง ไม่มีความเป็นระเบียบและไม่มีความกลมกลืน สิ่งนี้เกิดขึ้นได้จากการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่ไม่ ตรงตามมาตรฐาน การนำความดิบของรูปแบบมาใช้ ความไม่ลงรอยของสี การทดลองที่ผิดปกติและการใช้สื่อ ที่หลากหลาย (Jafaar & Al-Kinani, 2024)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา จากองค์ประกอบศิลป์ (Art composition) และเนื้อหา (Content) ตามกรอบทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ ได้แก่ เกณฑ์การตัดสินความงาม (Aesthetic judgment) ประสบการณ์ทางสุนทรียะ (Aesthetic experience) และคุณค่าทางสุนทรียะ (Aesthetic value) มีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์การตัดสินความงาม

เมื่อวิเคราะห์ความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ทั้ง 20 ภาพ พบว่า ฟรานซิสโก เดอ โกยา ได้รับอิทธิพลจากการต่อต้านความเชื่อไสยศาสตร์ที่ไร้เหตุผล ภูมิลัทธิ และเหตุการณ์สำคัญทางสังคมและการเมืองในช่วงศตวรรษที่ 18-19 ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ประเทศสเปนและทำให้เกิดความสะท้อนอารมณ์ต่อศิลปิน ซึ่งมีผลต่อความคิดและแนวทางการสร้างสรรค์ของศิลปิน ในแง่ของการจัดวางองค์ประกอบศิลป์และเนื้อหาซึ่งสะท้อนถึงกฎเกณฑ์ของศิลปะในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ที่มุ่งเน้นความสมมาตร ความกลมกลืนและความสมดุลตั้งเช่นคณิตศาสตร์และไม่ได้เป็น ความงามที่เลียนแบบธรรมชาติตามหลักการของสถาบันศิลปะในยุคสมัยนั้น รวมทั้งไม่ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเทพปกรณัม ศาสนาหรือชนชั้นสูงตามขนบศิลปะแบบเดิม แต่กลับให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างเหตุการณ์ทางสังคมและจินตนาการ การแสดงออกทางอารมณ์และการใช้สัญลักษณ์ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคม ตัวอย่างเช่น ภาพจิตรกรรมชื่อ The Naked Maja เป็นการนำเสนอและท้าทายความงามในขนบธรรมเนียมเดิมในบริบทของสังคม โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับศิลปะนีโอคลาสสิก ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่นิยมความงามในอุดมคติเกี่ยวกับเทพปกรณัมหรือพระเจ้า ภาพนี้กลับนำเสนอผู้หญิงเปลือยทำท่าทางที่ยั่ววนถ้อยเป็นการแตกหักจากแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน ในยุคสมัยนั้น แต่ภาพนี้ได้รับการยกย่องในสมัยต่อมา และภาพจิตรกรรมชื่อ The Clothed Maja สะท้อนให้เห็นว่ากฎเกณฑ์ของความงามสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยมีเงื่อนไขมาจากบริบททางสังคมและยุคสมัย เนื่องจากภาพนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อลดกระแสทางสังคมในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยมีการเพิ่มเสื้อผ้าให้กับตัวแบบแต่ยังแฝงไปด้วยท่าทางที่ยั่ววน ซึ่งขัดแย้งกับบรรทัดฐานทางสังคมและขนบประเพณีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในยุคสมัยนั้น อย่างไรก็ตาม ทั้ง ภาพจิตรกรรมชื่อ The Naked Maja และภาพจิตรกรรมชื่อ The Clothed Maja ได้กลายมาเป็นมาตรฐานของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่จินตนาการเกี่ยวกับเรื่องเพศ ของกลุ่มโรแมนติคในเวลาต่อมา ดังนั้น เกณฑ์การตัดสินความงามจึงไม่ได้มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวแต่ขึ้นอยู่กับวัตถุและบุคคลที่สัมผัสไปตามบริบททางสังคมและยุคสมัยสอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินความงาม แบบสัมพัทธนิยม

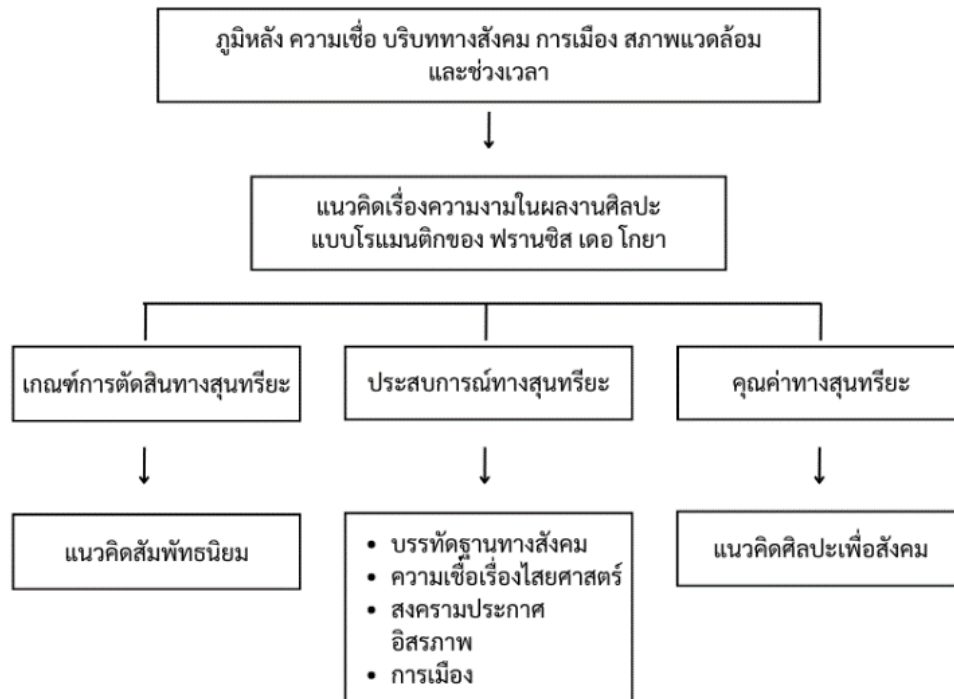
2. ประสบการณ์ทางสุนทรียะเกิดจากที่ศิลปินได้อาศัยอยู่ในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมของบริบททางสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลง ศิลปินเป็นทั้งผู้บันทึกเหตุการณ์และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และความโหดร้ายของทหารฝรั่งเศสจากสงครามประกาศอิสรภาพหรือสงครามคาบสมุทรในประเทศสเปน รวมไปถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมหลังจากที่สงครามประกาศอิสรภาพได้สิ้นสุดลง กล่าวได้ว่า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของศิลปินและความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น ตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ทางสุนทรียะของภาพจิตรกรรม ชื่อ Witches' Flight เกิดจากศิลปินรู้สึกไม่เห็นด้วยกับความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ในช่วงเวลานั้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่มั่งงายและมีการลงโทษที่ทารุณกรรมที่เกิดจากการใช้อำนาจของศาสนาในประเทศสเปน ศิลปินมองว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไร้เหตุผลขัดแย้งกับยุคเรืองปัญญาที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการใช้เหตุผลและการโทษอย่างรุนแรงถือเป็นการกดขี่ความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ศิลปินจึงต้องการที่จะประณามคริสตจักร และสถาบันการศึกษาในประเทศสเปนที่ยังคงส่งเสริมความเชื่อและการลงโทษที่รุนแรงเหล่านี้ นอกจากนี้ อีกหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ทางสุนทรียะของภาพจิตรกรรมชื่อ The Colossus ภาพจิตรกรรม ชื่อ The 2nd of May 1808 และภาพจิตรกรรม The 3rd of May 1808 เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง คือการเกิดสงครามประกาศอิสรภาพในประเทศสเปน ศิลปินไม่ได้ เป็นเพียงผู้บันทึกเหตุการณ์แต่ยังเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกบุกรุกของกองทัพทหารของ นโปเลียนประเทศฝรั่งเศส ผลงานศิลปะเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้ายของสงครามผ่านการตีความ จากสัญลักษณ์ที่ขึ้นอยู่กับผู้รับรู้ในแต่ละบริบททางสังคมและยุคสมัย จากปัจจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสุนทรียะในผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิส โก เดอ โกยา เป็นผลมาจากปฏิกิริยาการต่อต้านความเชื่อไสยศาสตร์ ภูมิลักษณ์ ตลอดจนถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม และการเมืองในยุคสมัยนั้น ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ความรู้สึกผิดหวัง ความรู้สึกสะท้อนใจและความรู้สึกหวาดกลัวของศิลปินและผลงานศิลปะ จากบริบทดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิส โก เดอ โกยาและประสบการณ์ ของศิลปินได้ดำรงอยู่ภายใต้ผลกระทบจากสภาวะความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม การประเพณี ความงามจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับศิลปะหรือผู้รับรู้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของศิลปะ และผู้รับรู้ที่อยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและยุคสมัย

3. คุณค่าทางสุนทรียะ ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา พบว่า ศิลปินได้ใช้ศิลปะเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางสังคมในประเทศสเปน ในช่วงเวลานั้น คุณค่าทางความงามจึงสะท้อนถึงแนวคิดศิลปะเพื่อสังคม ตัวอย่างเช่น ภาพจิตรกรรมชื่อ Asmodea ภาพจิตรกรรมชื่อ The Reading ภาพจิตรกรรมชื่อ Saturn ภาพจิตรกรรมชื่อ Duel with Cudgels ภาพจิตรกรรมชื่อ Judith and Holofernes ภาพจิตรกรรมชื่อ The Drowning Dog ภาพจิตรกรรมชื่อ Two Old Men Eating ภาพจิตรกรรมชื่อ Two Women and a Man ภาพจิตรกรรมชื่อ Atropos ภาพจิตรกรรมชื่อ A Manola: Leocadia Zorilla และภาพจิตรกรรมชื่อ The Pilgrimage to San Isidro ผลงานเหล่านี้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นหลังจากเกิดสงครามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความโหดร้ายของกองทัพทหารนโปเลียนในสงครามประกาศอิสรภาพที่สร้างความหวาดกลัว ความสิ้นหวัง ความอยุติธรรมรวมไปถึงความไม่มั่นคงทางสังคมและการเมืองในประเทศสเปน นอกจากนี้ ศิลปินสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ที่ได้กลับเข้ามามีอิทธิพลต่อประชากรประเทศสเปน สืบเนื่องมาจากผลกระทบหลังการเกิดสงครามประกาศอิสรภาพทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดความไม่มั่นคงส่งผลให้ประชากรประเทศสเปนจำนวนมากต้องกลับไปพึ่งพาความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ดังนั้น ศิลปินจึงต้องการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเชื่อไร้เหตุผลเหล่านี้จะส่งผลให้อนาคตของประเทศสเปนพบกับความเสื่อมถอย ตัวอย่างเช่น ภาพจิตรกรรมชื่อ The Inquisition ภาพจิตรกรรมชื่อ Witches' Sabbath และภาพจิตรกรรมชื่อ Two Old Men ศิลปินได้ใช้ตัวละครปีศาจแพะหรือตัวละครแม่มดแทนสัญลักษณ์ในการวิพากษ์วิจารณ์ต่อความไร้เหตุผลและความมั่งคั่งของประชากรประเทศสเปนรวมไปถึงบทบาทของศาสนาของประเทศสเปนและสถาบันการศึกษาที่ยังคอยสนับสนุนความเชื่อเหล่านี้ คุณค่าทางสุนทรียะพบว่า ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยาสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมของบริบททางสังคมที่ศิลปินได้เผชิญในช่วงเวลานั้น ศิลปินจึงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อเป็นกระบอกเสียงและเพื่อสะท้อนถึงปัญหาทางสังคม ทั้งในด้านความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความอยุติธรรมในสังคมและความรุนแรงของสงคราม ด้วยเนื้อหาที่เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม จึงสามารถเข้าถึงประชาชนได้ในทุกชนชั้น ผลงานศิลปะแบบโรแมนติกของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา จึงถือเป็นการถ่ายทอดให้เห็นถึงปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคมในยุคสมัยที่ศิลปินอาศัยอยู่ เพื่อเป็นแรงกระตุ้น การตระหนักรู้ต่อสังคมให้เกิดความเปลี่ยนแปลง จนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศสเปน ให้

มีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็นการเรียกร้องความยุติธรรมจากปัญหาทางการเมืองให้กับคนในสังคม คุณค่าทางความงามจึงสะท้อนถึงแนวคิดศิลปะเพื่อสังคม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาแนวคิดเรื่องความงามของผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา พบว่าความงามของผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ไม่ใช่ความงามตามกรอบประเพณีเดิมที่จัดวางองค์ประกอบศิลป์ที่ให้ความสำคัญกับความสมมาตร ความกลมกลืนและสัดส่วนที่สมดุลหรือแม้แต่ความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว ในทางกลับกัน แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบโรแมนติค ของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา มีเงื่อนไขมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางความเชื่อ การเมืองและบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น กล่าวได้ว่า ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบ เป็นอย่างมากต่อความงามของผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา ที่แตกหักออกจากความงามตามมาตรฐานดั้งเดิมและก้าวไปสู่การจินตนาการผสมผสานประสบการณ์ของศิลปินที่เคยอยู่ในเหตุการณ์เหล่านั้น รวมไปถึง การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือต่อการวิพากษ์วิจารณ์สังคมผ่านการตีความ จากสัญลักษณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความงามในผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา พบว่า ความงามและศิลปะเป็นผลสะท้อนมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง บริบททางสังคมและยุคสมัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อศิลปินในช่วงเวลานั้น ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อองค์ประกอบศิลป์และเนื้อหาในการสร้างสรรค์ของศิลปิน เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์ศิลปะจะเห็นได้ว่า ความงามในผลงานศิลปะเปลี่ยนแปลงไปตามปรัชญาประจำใจของศิลปินในแต่ละบริบทสังคมและยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง แนวคิดเรื่อง

ความงามจึงไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนตายตัวแต่เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวไปตามบริบททางสังคมและช่วงเวลา ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ การเปลี่ยนผ่านจากกลุ่มศิลปะคลาสสิกที่ให้ความสำคัญกับการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ให้มีสัดส่วนที่ความสมมาตร ความสมดุลและความกลมกลืนเพื่อแสวงหาความงามที่สมบูรณ์แบบไปสู่กลุ่มศิลปะโรแมนติคที่ละทิ้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เน้นการกระตุ้นอารมณ์และจินตนาการ ซึ่งได้รับคำนิยามความงามแบบใหม่ตามแนวคิดของนักปรัชญาในยุคสมัยนั้น อาจกล่าวได้ว่า การให้คำนิยามความงามอาจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและยุคสมัย

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศิลปะโรแมนติคมีความซับซ้อนจนกระทั่งเกิดข้อถกเถียงของนักปรัชญาในประเด็นทางสุนทรียศาสตร์ ในผลงานศิลปะแบบโรแมนติค จากการศึกษาผลงานศิลปะแบบโรแมนติคของ ฟรานซิสโก เดอ โกยา พบว่า นอกจากแนวคิดเรื่องความงามยังสามารถต่อยอดในการค้นหาปรัชญาศิลปะในประเด็นอื่น ๆ ที่แฝงอยู่ อาทิ ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ในประเด็นเรื่องเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ปรัชญาการเมือง (Political philosophy) ในประเด็นเรื่องอำนาจและข้อถกเถียงของศิลปะโรแมนติค ระหว่างกลุ่มเหตุผลนิยม (Rationalism) และกลุ่มประสบการณ์นิยม (Empiricism) นอกจากนี้ ผลงานศิลปะของศิลปินกลุ่มโรแมนติคท่านอื่น ๆ อาทิ เดอลาครัวซ์ (Ferdinand-Victor-Eugène Delacroix, 1798-1863) ก็มีความน่าสนใจควรค่าแก่การศึกษาในด้านปรัชญาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2532). *ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก: ศิลปกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 18-19*. เพื่อนพิมพ์.
- ชิมมอนส์, ซี. (2557). *โกยา. เดอะเกรทไฟน์อาร์ท*.
- บราวน์, ดี. ปี. (2557). *โรแมนติค. เดอะเกรทไฟน์อาร์ท*.
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2556). *สุนทรียศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณวิสาข์ ไชโย. (2551). *สุนทรียศาสตร์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ศรีนิवासัน, จี. (2534). *สุนทรียศาสตร์ ปัญหาและทฤษฎีเกี่ยวกับความงามและศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2533). *ประสบการณ์สุนทรียะ. ต้นอ้อ*.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2520). *สุนทรียภาพ. กรรมการฝึกหัดครู*.
- Alford, R. M. (1960). Francisco Goya and the intentions of the artist. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 18(4), 482-493. <https://doi.org/10.2307/428115>
- Beardsley, M. C. (1962). Beauty and aesthetic value. *The Journal of Philosophy*, 59(21), 617-628.
- Burns-Dans, E. (2018). *The shadow in the light: The dark romanticism of Francisco de Goya* [Master's thesis, The University of Notre Dame Australia]. ResearchOnline@ND. <https://researchonline.nd.edu.au/theses/214>
- Carr-Gomm, S. (2019). *Francisco Goya*. Parkstone International.
- Cascardi, A. J. (2023). *Francisco de Goya and the art of critique*. Princeton University Press.
- Evers, D. (2021). Relativism and the metaphysics of value. *The British Journal of Aesthetics*, 61(1), 75-87. <https://doi.org/10.1093/aesthj/ayaa016>
- Gassier, P., & Goya, F. (1989). *Goya*. Skira/Rizzoli.

- Gombrich, L. (1949). *The amazing pranks of master till Eulenspiegel*. Max Parrish.
- Hannay, C. L. & Norton, I. R. (1947). Enumeration, isolation, and study of faecal streptococci from river water. *Proceedings of the Society for Applied Bacteriology*, 10(1), 39-45. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2672.1947.tb03839.x>
- Heyl, B. C. (1946). Relativism again. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 5(1), 54-61. <https://doi.org/10.2307/426026>
- Hughes, R. (2012). *Goya*. Knopf.
- Ibanga, D. A. (2017). The concept of beauty in African philosophy. *Africology: The Journal of Pan African Studies*, 10(7), 249-260.
- Ives, C. F., & Stein, S. A. (1995). *Goya in the metropolitan museum of art*. The Metropolitan Museum of Art.
- Jafaar, A. M., & Al-Kinani, D. M. G. (2024). Isolation impact on stylistic transformations in Francisco Goya's artworks (analysis study). *American Journal of Social and Humanitarian Research*, 5(10), 283-300. <https://www.globalresearchnetwork.us/index.php/ajshr/article/view/2976>
- McNeese, T. (2013). *Francisco Goya*. Infobase Learning.
- Moore, J. S. (1942). Beauty as harmony. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 2(7), 40-42.
- Murray, C. J. (2013). *Encyclopedia of the romantic era, 1760-1850*. Routledge.
- Peacocke, A. (2023). *Aesthetic experience*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy.
- Sartwell, C. (2012). *Beauty*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy.
- Shusterman, R. (2006). Aesthetic experience: From analysis to eros. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 64(2), 217-229. <https://doi.org/10.1111/j.0021-8529.2006.00243.x>
- Tatarkiewicz, W. (1963). Objectivity and subjectivity in the history of aesthetics. *Philosophy and Phenomenological Research*, 24(2), 157-173. <https://doi.org/10.2307/2104458>
- Williamson, G. (2023). *Goya's black paintings: The darkness of the world* [Unpublished doctoral dissertation]. Alfred University.
- Ziech, K. A. (2012). *Goya and the grotesque: A study of themes of witchcraft and monstrous bodies*. University of Missouri-Kansas City.

